

Τέσσερα χρόνια πολέμου στην Ουκρανία – Οι τακτικές των δύο πλευρών

EPA/SERGEY DOLZHENKO

- [ΜΠΑΛΤΖΩΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ](#)

Η ρωσική εισβολή στην Ουκρανία ξεκίνησε πριν από τέσσερα χρόνια, στις 24 Φεβρουαρίου 2022. Η Ρωσία επιχείρησε πόλεμο ταχείας κατάρρευσης: Προέλαση προς Κίεβο, κατάληψη αεροδρομίων και αποκοπή της κυβέρνησης από το κράτος. Το ρωσικό σχέδιο περιλάμβανε την κλασική σοβιετική “στρατηγική αποκεφαλισμού”: Καταστροφή αεράμυνας, απόβαση αλεξιπτωτιστών και την πτώση κυβέρνησης σε λίγες ημέρες (περίπτωση Τσεχοσλοβακίας).

Στην Ουκρανία εφαρμόστηκε ουσιαστικά το δόγμα του Georgii Isserson/Trandafilov (Έλληνα ομογενούς στην Σοβιετική Ένωση), “Βαθιά Επιχείρηση” (Deep Operation) σε μια σύγχρονη μορφή. Στο στρατηγικό ερώτημα πώς διαλύεις ένα μέτωπο που έχει άμυνα σε βάθος και εφεδρείες, ο Trandafilov (1920-1930) απάντησε: *«Δεν κερδίζεις σπάζοντας την πρώτη γραμμή, κερδίζεις καταστρέφοντας όλο το σύστημα μάχης ταυτόχρονα»*. Έτσι γεννήθηκε η θεωρία “Βαθιά Επιχείρηση” (Deep Operation).

Σε αντίθεση με τον πόλεμο φθοράς του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου, ο Trandafilov πρότεινε μια στρατηγική που στόχευε στην ολική κατάρρευση του εχθρού, έσω ταυτόχρονων πληγμάτων σε όλο το βάθος της διάταξής του. Πώς υλοποιείται το δόγμα του στην πράξη:

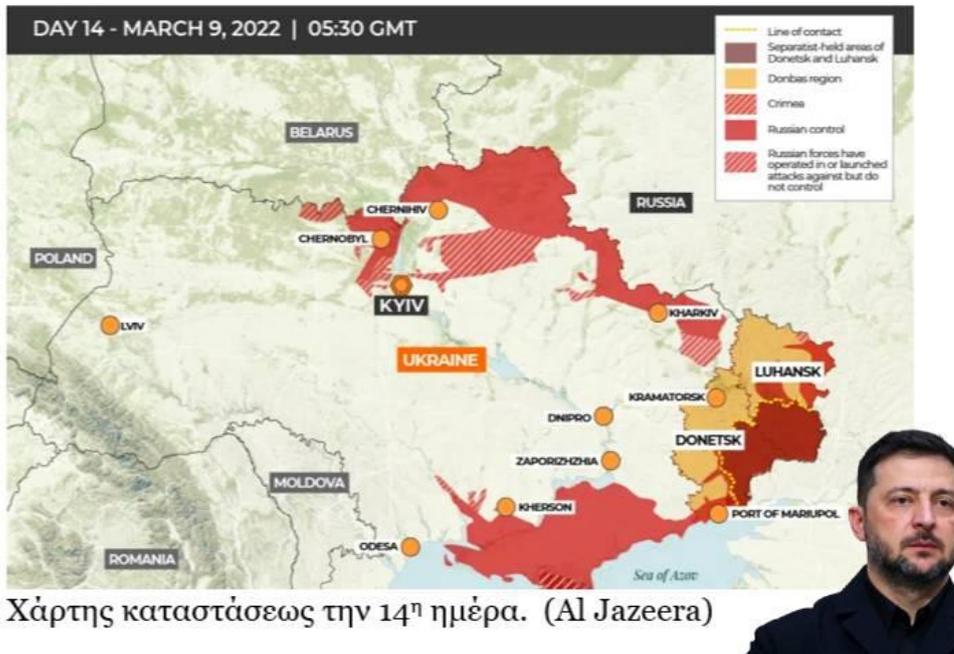
- Φάση 1 – Διάσπαση-Εκμετάλλευση – διάσπαση της τακτικής άμυνας (tactical depth) και βαθιά διείσδυση (operational depth).
 - Φάση 2 – Χρήση Τεθωρακισμένων/Μηχανοκίνητων (λόγω της ταχύτητας και της ευκινησίας των τεθωρακισμένων για την επίτευξη αυτής της βαθιάς διείσδυσης).
-
- Φάση 3 – Διαδοχικές Επιχειρήσεις – Κατάρρευση.

Το Δόγμα Deep Operation είναι παρεμφερές με το γερμανικό δόγμα Blitzkrieg (αστραπιαίος πόλεμος), που μιμείται στην ουσία το υφιστάμενο τότε δόγμα Trandafillon, με ορισμένες διαφορές. Πολλοί αναλυτές θεωρούν ότι οι ιδέες του Trandafillon επηρέασαν τη γερμανική τακτική του “αστραπιαίου πολέμου”. Το δόγμα υλοποιήθηκε με επιτυχία από τον Ζούκοφ σε επιχειρήσεις όπως η Επιχείρηση Ουρανός (Στάλινγκραντ) και η Επιχείρηση Μπαγκρατιόν. Όμως, η Ουκρανία δεν κατέρρευσε:

- Η ηγεσία διασώθηκε (ο Ζελένσκι μεταφέρθηκε στην Πολωνία από την βρετανική ΜΙ6).
 - Διατήρησε τις επικοινωνίες.
 - Κινητοποίησε πληθυσμό.
-
- Χρησιμοποίησε σύγχρονα δυτικά αντιαρματικά και αντιαεροπορικά Manpad και άλλα οπλικά συστήματα.

Η ρωσική επιχείρηση απέτυχε κυρίως λόγω: Δανθασμένων πληροφοριών, ανεπαρκούς αριθμού στρατευμάτων (μικρού) και προβλημάτων εφοδιασμού.

Τον Απρίλιο 2022 η Ρωσία αποσύρθηκε από το Κίεβο. Κατά τους Ρώσους είχε προηγηθεί η Συμφωνία της Κωνσταντινουπόλεως (Απρίλιος 2022), που είχαν προσυπογράψει Ρώσοι και Ουκρανοί και ήταν μια κίνηση καλής θέλησης των Ρώσων. Η εν λόγω Συμφωνία ματαιώθηκε με ευθύνη των Βρετανών, όταν ο τότε πρωθυπουργός Μπόρις Τζόνσον έτρεξε στο Κίεβο και πίεσε τον Ζελένσκι να μην δεχθεί την συμφωνία και ότι η Δύση θα τον στηρίξει μέχρι τελικής νίκης. Η Συμφωνία απορρίφθηκε και η Δύση (Ευρώπη, ΗΠΑ, NATO) διακήρυξε την στήριξη της Ουκρανίας, με το φρικτό σύνθημα «*Θα πολεμήσουμε μέχρι του τελευταίου Ουκρανού*».

Πόλεμος φθοράς (Καλοκαίρι 2022 – Χειμώνας 2022)

Κύριος ρωσικός στόχος στον πόλεμο είναι το Ντονμπάς. Χαρακτηριστικά των ρωσικών επιχειρήσεων: Τεράστια χρήση πυροβολικού, προέλαση λίγων εκατοντάδων μέτρων τη φορά και πολύ μεγάλες απώλειες. Η Ουκρανία απάντησε με δυτικά πυραυλικά συστήματα μεγάλης ακρίβειας και χτυπήματα αποθηκών. Οι κυριότερες πόλεις που περιήλθαν υπό ρωσικό έλεγχο το 2022 είναι:

- Χερσώνα (Kherson): Η μόνη περιφερειακή πρωτεύουσα που κατελήφθη (Μάρτιος 2022), αν και απελευθερώθηκε από τις ουκρανικές δυνάμεις, τον Νοέμβριο του ίδιου έτους.
- Μαριούπολη (Mariupol): Μετά από μια πολύμηνη και καταστροφική πολιορκία, η πόλη έπεσε πλήρως τον Μάιο του 2022, με την παράδοση των τελευταίων υπερασπιστών στο εργοστάσιο-φρουρίο Azovstal.
- Μελιτόπολη (Melitopol): Κατελήφθη νωρίς στην εισβολή (Φεβρουάριος 2022) και αποτελεί έκτοτε σημαντικό διοικητικό κέντρο για τις ρωσικές δυνάμεις στη Ζαποριζία.
- Σεβερντονέτσκ (Sievierodonetsk) & Λυσιτσάνσκ (Lysychansk): Οι δύο αυτές πόλεις στο Λουχάνσκ κατελήφθησαν μέσω “ισοπέδωσης”, το καλοκαίρι του 2022 (Ιούνιο και Ιούλιο αντίστοιχα) μετά από σφοδρές μάχες στο Ντονμπάς.
- Μπερντιάνσκ (Berdiansk): Σημαντικό λιμάνι στην Αζοφική Θάλασσα που πέρασε υπό ρωσικό έλεγχο τις πρώτες ημέρες του πολέμου.

- Ενερχοντάρ (Energodar): Η πόλη που φιλοξενεί το πυρηνικό εργοστάσιο της Ζαπορίζια, το μεγαλύτερο στην Ευρώπη.

- Ιζιούμ (Izyum) & Κουπιάνσκ (Kupyansk): Στρατηγικοί κόμβοι στην περιοχή του Χαρκόβου που κατελήφθησαν την άνοιξη, αλλά ανακτήθηκαν από την Ουκρανία, κατά την αντεπίθεση του Σεπτεμβρίου 2022.

Άλλες μικρότερες αλλά στρατηγικές πόλεις που κατελήφθησαν περιλαμβάνουν τη Βολνοβάκα, την Ποπάσνα, το Σβιτολντάρσκ και το Λιμάν (το οποίο επίσης ανακτήθηκε από την Ουκρανία τον Οκτώβριο του 2022).

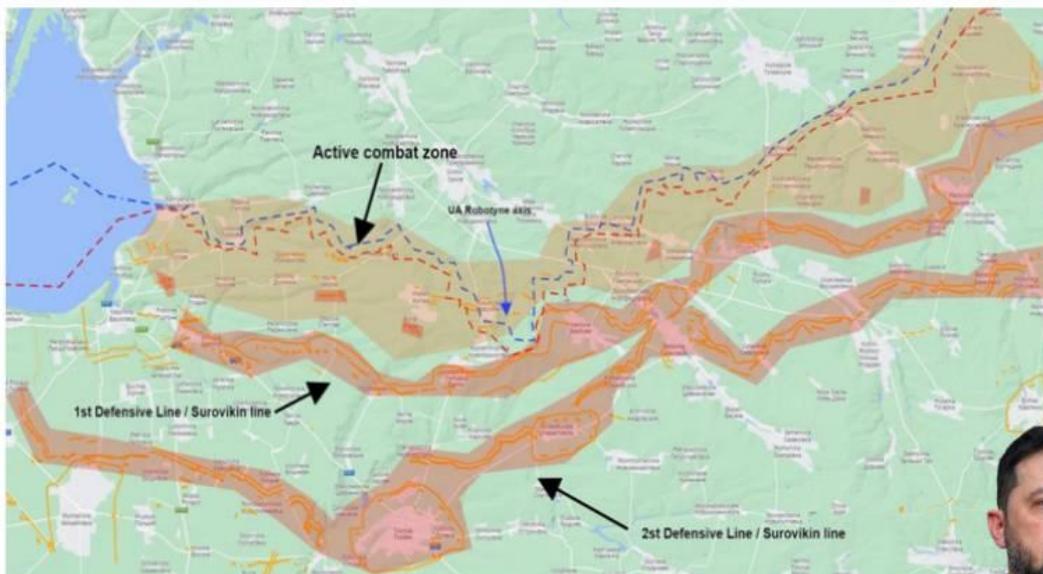
Η Ουκρανία εξαπέλυσε δύο επιτυχημένες αντεπιθέσεις, το Φθινόπωρο του 2022: Στο Χάρκοβο, όπου η [Ουκρανία](#) πέτυχε την κατάρρευση του ρωσικού μετώπου και την ταχεία υποχώρηση των ρωσικών δυνάμεων. Στη Χερσώνα, οι Ρώσοι αποχώρησαν προληπτικά δυτικά του Δνείπερου, πέρασαν την μοναδική γέφυρα, χωρίς ουκρανική προσβολή πυρών, εκτιμώντας ότι η ρωσική δύναμη περίπου 40.000 θα μπορούσε να αποκλειστεί στην δυτική πλευρά, αν οι Ουκρανοί κατέστρεφαν την γέφυρα της Χερσώνας. Ήταν η μοναδική περίοδος κινητού πολέμου μετά την εισβολή. Η Ρωσία απάντησε με μερική επιστράτευση και μετάβαση σε μακροχρόνιο πόλεμο.

Ουκρανία: Ο πόλεμος των οχυρώσεων (2023)

Το 2023 σημαδεύτηκε από τεράστιες αμυντικές γραμμές εκατέρωθεν. Η περίφημη ρωσική “Γραμμή Σουροβίκιν”, σχεδιασμός και σύλληψη του “στρατηγού Αρμαγεδών”, είναι το πιο χαρακτηριστικό παράδειγμα. Αποτελείται αρχικά από την Άμυνα σε Βάθος (Defense in Depth). Δεν πρόκειται για μία γραμμή, αλλά για ένα πολυεπίπεδο σύστημα (συνήθως 3 γραμμές) που εκτείνεται σε εκατοντάδες χιλιόμετρα, με βάθος αρκετών χιλιομέτρων. Αποτελείται επίσης από τον Συνδυασμό Εμποδίων. Το δόγμα αυτό βασίζεται σε ένα “αρχιτεκτονικό” σύστημα που περιλαμβάνει:

- Διαβόητα Ναρκοπέδια: Πυκνά ναρκοπέδια που καθιστούν δύσκολη την κίνηση τεθωρακισμένων.
- Δόντια του Δράκου (Dragon’s Teeth): Σειρές από κωνικά μπλοκ σκυροδέματος για τον εγκλωβισμό αρμάτων μάχης.

- Αντιαρματικές Τάφροι: Βαθιές τάφροι για να σταματούν τα τεθωρακισμένα οχήματα.
 - Εκτεταμένα Χαντάκια & Bunkers: Ενισχυμένες θέσεις μάχης για το πεζικό, συνδεδεμένες με σήραγγες.
 - Ζώνες Εξόντωσης (Kill Zones): Τα εμπόδια είναι σχεδιασμένα έτσι ώστε να διοχετεύουν τις εχθρικές δυνάμεις σε συγκεκριμένα σημεία (“ζώνες εξόντωσης”), όπου βρίσκονται προ-σκοπευμένα ρωσικά πυροβολικά.
-
- Συνεργασία με Drones: Οι ρωσικές δυνάμεις χρησιμοποιούν drones για συνεχή παρακολούθηση και κατεύθυνση των πυρών.

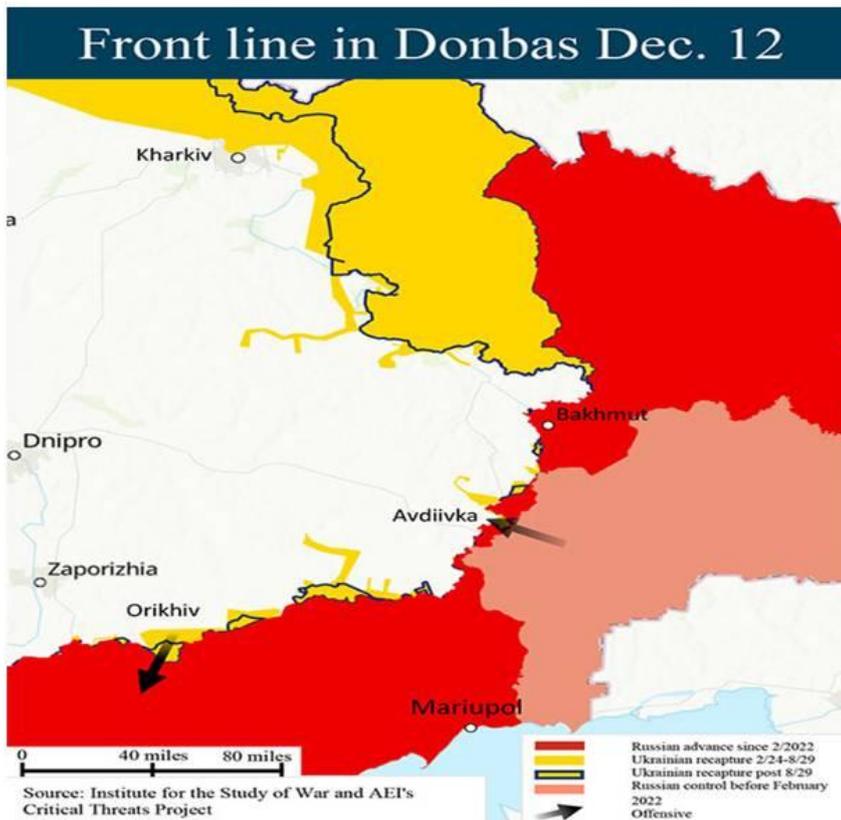

Η περίφημη τριπλή αμυντική γραμμή «Σουροβίκιν», με όλα τα παραπάνω στοιχεία.

Οι κυριότερες περιοχές που κατέλαβε η Ρωσία το 2023 είναι:

- Μπαχμούτ (Bakhmut): Η σημαντικότερη κατάληψη του έτους. Μετά από μία από τις πιο πολύνεκρες και μακροχρόνιες μάχες του πολέμου, η Ρωσία ανακοίνωσε τον πλήρη έλεγχο της πόλης τον Μάιο του 2023.
 - Σολεντάρ (Soledar): Μία μικρή πόλη κοντά στο Μπαχμούτ, γνωστή για τα αλατωρυχεία της, η οποία κατελήφθη τον Ιανουάριο του 2023.
 - Μαρίνκα (Marinka): Αν και οι μάχες διεξάγονταν από την αρχή της εισβολής, η Ρωσία πέτυχε τον πλήρη έλεγχο των ερειπίων της πόλης στα τέλη Δεκεμβρίου 2023.
-
- Χρόμοβε (Khromove): Ένας οικισμός στα δυτικά προάστια του Μπαχμούτ που κατελήφθη τον Νοέμβριο του 2023, μετά την ολοκλήρωση της ουκρανικής αντεπίθεσης στην περιοχή.

Χάρτης με την κατάσταση επί του εδάφους στο τέλος του 2023.

Η μεγάλη ουκρανική αντεπίθεση το καλοκαίρι του 2023 απέτυχε να διασπάσει την τριπλή αμυντική γραμμή των Ρώσων. Από εδώ και μετά ο πόλεμος μοιάζει με τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο – αλλά με drones.

Η ρωσική προσαρμογή (2024)

Η Ρωσία άλλαξε τρόπο πολέμου ως εξής: Μικρές ομάδες επίθεσης, συνεχείς επιθέσεις φθοράς, μαζική χρήση FPV drones και βιομηχανική παραγωγή πυρομαχικών. Στόχος: Όχι η ταχεία νίκη, αλλά η εξάντληση της Ουκρανίας, η οποία άρχισε να αντιμετωπίζει έλλειψη προσωπικού. Η Ουκρανία συνεχίζει να ανεφοδιάζεται με δυτικό υλικό και να χρησιμοποιεί δυτικά δόγματα και δυτικές τακτικές, αν και η τακτική κατάσταση δεν αλλάζει.

Έκπληξη αποτέλεσε η εισβολή ουκρανικής δύναμης στην περιοχή του Κουρσκ, εντός της ρωσικής επικράτειας, η οποία ενισχυόταν συνεχώς. Σκοπό είχε να καταλάβει ένα πυρηνικό εργοστάσιο, να επιδείξει μια μεγάλη επιτυχία

και να έχει ρωσικό έδαφος για να το ανταλλάξει στις ειρηνευτικές διαδικασίες. Οι Ρωσία το ανακατέλαβε σταδιακά, μέχρι την άνοιξη του 2025. Τελικά ήταν μια αυτοκτονική επιχείρηση, που στερήσει κρίσιμες εφεδρείες στο υπόλοιπο μέτωπο. Κατά τη διάρκεια του 2024, οι ρωσικές δυνάμεις σημείωσαν σημαντικές εδαφικές προωθήσεις, κυρίως στην περιοχή του Ντονμπάς (ανατολική Ουκρανία), καταλαμβάνοντας πάνω από 4.000 τετραγωνικά χιλιόμετρα γης.

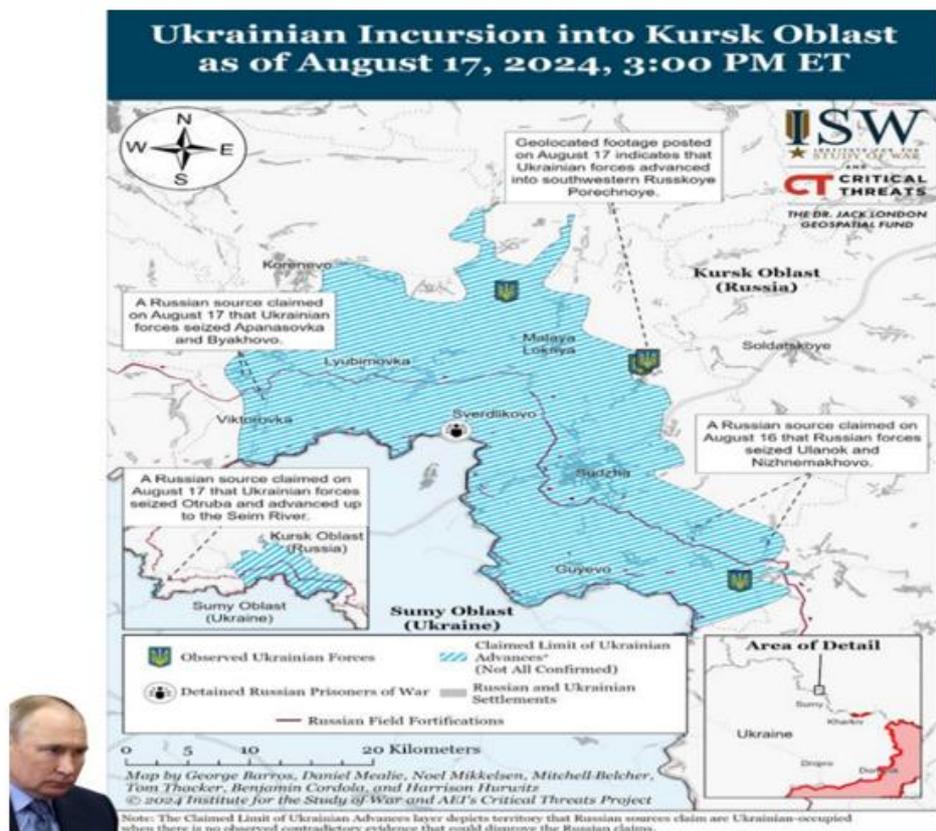
Οι κυριότερες πόλεις και οικισμοί που κατέλαβε, ή έθεσε υπό τον έλεγχό της η Ρωσία το 2024 είναι:

- Αβντιίβκα (Avdiivka): Καταλήφθηκε τον Φεβρουάριο του 2024 μετά από πολύμηνες και σκληρές μάχες, αποτελώντας μία από τις σημαντικότερες ρωσικές επιτυχίες της χρονιάς.
- Βουχλεντάρ (Vuhledar): Κατελήφθη τον Οκτώβριο του 2024, ένα οχυρωμένο σημείο στο νότιο Ντόνετσκ.

- Σελίντοβε (Selydove): Κατελήφθη προς τα τέλη του 2024.
 - Κουράχοβε (Kurakhove): Σημαντική πόλη που τέθηκε υπό ρωσικό έλεγχο, επίσης στο Ντόνετσκ.
-
- Κρασνοχορίβκα (Krasnohorivka): Κατελήφθη τον Σεπτέμβριο του 2024.

Ουκρανία: Σημαντικά σημεία από το 2024

Η πλειονότητα των κερδών σημειώθηκε στο δεύτερο μισό του 2024. Οι ρωσικές προελάσεις είχαν ως στόχο την περαιτέρω κατάληψη της περιφέρειας Ντόνετσκ. Η Ρωσία κέρδισε το 2024 περίπου επτά φορές περισσότερο έδαφος σε σχέση με το 2023. Παράλληλα, η Ουκρανία πραγματοποίησε δική της εισβολή (αυτοκτονίας) στην περιφέρεια Κουρσκ της Ρωσίας τον Αύγουστο του 2024, το ανακατέλαβαν οι ρωσικές δυνάμεις σταδιακά.

Χάρτης της περιοχής που κατέλαβαν οι Ουκρανοί στο Κουρσκ (Αυγ. 2024)

Η ουκρανική εισβολή στη Ρωσία (Κουρσκ) ήταν ένα δευτερεύον θέμα που αποσκοπούσε στην ενίσχυση του ουκρανικού ηθικού: Η Ουκρανία να δείξει στην Δύση ότι τελικά μπορεί να νικήσει την Ρωσία και να ενισχύσει την αυτοπεποίθηση της Δύσης στο να συνεχίσει να υποστηρίζει το Κίεβο. Όμως, τελικά δεν θα επηρεάσει την έκβαση του πολέμου, όπως [είχαν εκτιμήσει τότε οι καθηγητές Stephen Walt, Robert και Renee Belfer του Πανεπιστημίου Yale, που επιβεβαιώθηκαν.](#)

Η συνολική χερσαία μάζα της Ρωσίας είναι πάνω από 17 εκατομμύρια τετραγωνικά χιλιόμετρα, πράγμα που σημαίνει ότι η Ουκρανία είχε καταλάβει το 2024, το 0,00588% της Ρωσίας, για τους καθηγητές του Yale. Πάντως η πλήρη απελευθέρωση του Κουρσκ έγινε μετά από πολλούς μήνες το 2025, με την βοήθεια ακόμη και Βορειοκορεατών στρατιωτών (περίπου 10.000) για πρώτη φορά, που κατέφθασαν στην Ρωσία μετά την στρατηγική συμμαχία Μόσχας και Πιονγιάνγκ...